

Tomaž Hostnik

ZADNIH SEDM KRISTOVIH BISED NA KRIŽU

Cikel sedmih besedil, ki sem jih v začetku letošnjega postnega časa (2018, op. ur.) ustvaril po naročilu kot dialog s Haydnovo kompozicijo *Sedem zadnjih besed Kristusa na križu*, je definitivno delo, ki zaradi svobodne oblike, grotesknosti in neizprosnosti vsebine ter specifik jezika, terja vsaj nekaj uvodnih stavkov. Ko sem začel z iskanjem idej za besedila in premlevanjem sicer dobro znanih poslednjih besed, ki jih kristjani vsako leto znova osvežujemo, vse premalokrat pa o njih premišljujemo, me je spreletel tisti dobro znani strah pred odgovornostjo, ki doleti ustvarjalca po uspešnem preteklem delu ob ponovnem soočenju z nepopisanim papirjem. Pred leti sem namreč že premišljeval o skrivnosti Kristusovega trpljenja in napisal cikel *Križu pot* v suškem govoru, ki predstavlja večji del mojega ustvarjanja. Največjo oviro mi je sicer predstavljalo dejstvo, da so Kristusove besede s križa same na sebi tako preproste in posledično večplastne, da bi ob transformaciji v navidezno banalnost in naivnost suškega govora, ene izmed oblik rovtarskega dialekta s škofjeloškega področja zlahka izpadle ceneno. Kar zadeva dialekt, sta namreč prav preprostost ter lakonska narava ubesedovanja misli ob boku pristinega črnega humorja, nikoli namenjenega samemu sebi, najmočnejši orodji, ki dajeta ustvarjenemu smisel in možnost za nadaljnje miselno preraščanje. Tik preden bi nad sabo dokončno obupal, sem nekako le dopustil, da me svetopisemske besede nagovorijo spontano, brez obremenjevanja, kako jih bom realiziral in tako je naposled nastal venec sedmih bolj ali manj epskih pesnitev, resničnih, težkih lokalnih zgodb, izmed katerih vsaka zase tematizira vsebino posamezne Kristusove besede s križa, kot sem jo razumel sam ali pa me je vsaj asociacijsko pripeljala do določenih miselnih iztočnic, v navezavi z zlom in njegovim izvorom, grehom in kaznijo, ki Kristusove besede ne samo preizprašujejo, temveč tudi dopolnjujejo. V samem delu se tako dotaknem tematik, kot so poskus detomora in vprašanje o krivdi; zlo v jedru družine, ko mati brez razloga ne sprejema lastnega otroka; alkoholizem in žeja po ljubezni, ko ljudje v alkoholiku ne prepoznamo nekoga, ki ga Bog ljubi enako kot nas same in bi ga morali sprejeti kot brata, kakor je nakazal Kristus med ponovnim vzpostavljanjem občestva z besedami: »Mati glej tvoj sin. Sin glej tvoja mati!«; spreobrnjenje tik pred smrtjo, ko grešnik naenkrat vidi dlje od groba, saj pride do spoznanja, da mu le Kristus lahko prinese mir, itn. Slovenski

narod v prihodnost stopa poln krvavih madežev, ki jih, če bi še tako radi, ne moremo spregledati niti tisti, ki smo že rojeni v samostojni Republiki Sloveniji. Kri namreč še ni rjava, saj se med nami še vedno sprehajajo zveri, ki skrbijo, da ostaja barva vseskozi sveža, v opomin tistim, ki si drznejo govoriti besede resnice. Pesmi so zatorej nastale z zavestjo Slovenca, ki ni poznal starega očeta, mobiliziranca v nemško vojsko, saj ga je vzel splet nepojasnjenih okoliščin po vojni; z zavestjo vnuka drugega starega očeta, prav tako sedemnajstletnega mobiliziranca, ki je na srečo resno vzel sosedovo svarilo, naj pazi, kaj govori in dela, saj za njim nenehno oprezajo; z zavestjo nečaka strica, ki je kot mladenič v rojstnem Crngrobu izkopal človeško lobanjo na enem od prizorišč povojnih pobojev in bil pri tem zasačen; z zavestjo sina učiteljice razrednega pouka, ki se je morala zagovarjati pri ravnatelju, ker je pela na koru, itn. Ob tovrstni bolečini je težko najti prostor za odpuščanje. In vendar nas prav Kristusove besede s križa opominjajo, da Bog ljubi enako tudi tiste, ki so nam zlo prizadejali, ter nas vabi k vračanju z dobrim. Kot piše teolog Timothy Radcliffe, nam odrešenik odpušča, še preden smo grešili. Stavek »še danes boš z menoj v raj« nakazuje, da čas pri Bogu teče očitno precej drugače kot pri ljudeh. Neverjetni moči človeške besede, ki danes, tako kot skozi vso zgodovino, še vedno navdihuje, nas prevzema, seje sovraštvo in v svoji skrajni fazi tudi ubija, sem posvetil večinski del svojega cikla, delo samo pa je posvečeno novinarki Mojci Vočko, ki so jo besede resnice med drugim stale kariere.

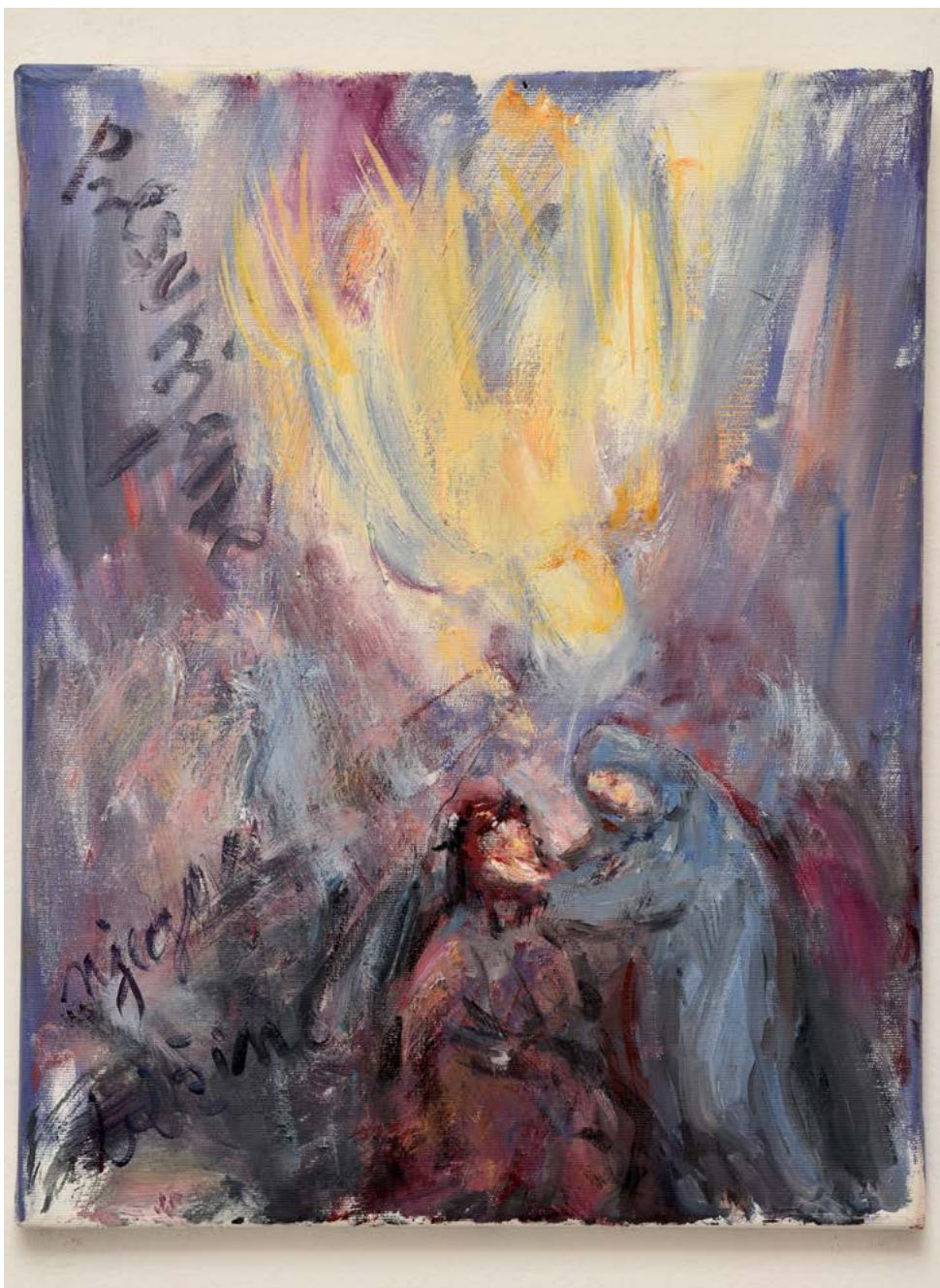
O avtorju

Tomaž Hostnik (1992), koncertni pianist in skladatelj, je kot pisec nase prvič resneje opozoril, ko je z osemnajstimi leti zmagal na natečaju za najboljše mladinsko dramsko besedilo, ter tako v okviru projekta Južnoslovanska čitanka predstavljal Republiko Slovenijo po prestolnicah Balkana ter v Londonu (gledališče Company of Angels). Od takrat pa do danes se je podpisal pod več kot šestdeset uglasbenih avtorskih besedil, tako s področja zabavne glasbe in glasbe za otroke, kot tudi resne glasbe, svojo poezijo pa objavljaj v revijah Mentor, Idiot, Sejalec, Pasijonski doneski, itd. Je ustanovitelj dua Drajnarjuva vampa, z bratom Jernejem Hostnikom, s katerim sta leta 2016 zmagala na 14. mednarodnem Kantfestu, maja 2018 pa je izšel njun drugi album, ter skupine The Woodlanders, s katero se je kot avtor besedila, glasbe in aranžmaja lani predstavil na Melodijah morja in sonca. Najtehtnejši del njegovega opusa predstavljajo šansoni in poezija v suškem govoru, s katerim se zadnji dve leti redno predstavlja na koncertih, festivalih in literarnih večerih po vsej Sloveniji.

*Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.
Resnično, povem ti: Danes boš z menoj v raju.
Žena, glej, tvoj sin! Glej, tvoja mati!
Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?
Žejen sem.
Izpolnjeno je!
Oče, v tvoje roke izročam svojega duha.*

Sedem poslednjih Kristusovih besed, zbranih iz vseh štirih evangelijev, in pa Kristusovo križanje so že od nekdaj bili navdih številnim skladateljem in umetnikom vizualnih podob. Danes je poznanih vsaj šestnajst skladateljev, ki so ustvarili glasbo na to temo, skladbe pa so pisane za najrazličnejše kombinacije glasu in/ali inštrumentalnih zasedb.

V suškem govoru jih je upesnil tudi Tomaž Hostnik.

Mati, Jošt Snoj, »Pasijon«, olje na platnu, 2017–2018.

Zadnih sedm Kristovih bised na križu

I.

*Se ni vedla,
se ni,
reva zmešana
mislna de u šou,
k ji j šepetou,
de ja ma rəd,
ta mləd,
k i za zboj še
frišna sled zabrisu,
k i ublublu,
de ji u pisu.
Se ni vedla,
kva nej z nəmu,
k ga j dunusila,
k sta ga poj
dva čakala,
k sta uba vikala
k mu j pr cest
pustlala.
De b ga ja ker
slišu.
De b ga ker
uslišu.
De b ga
mrəz
utišu.*

II.

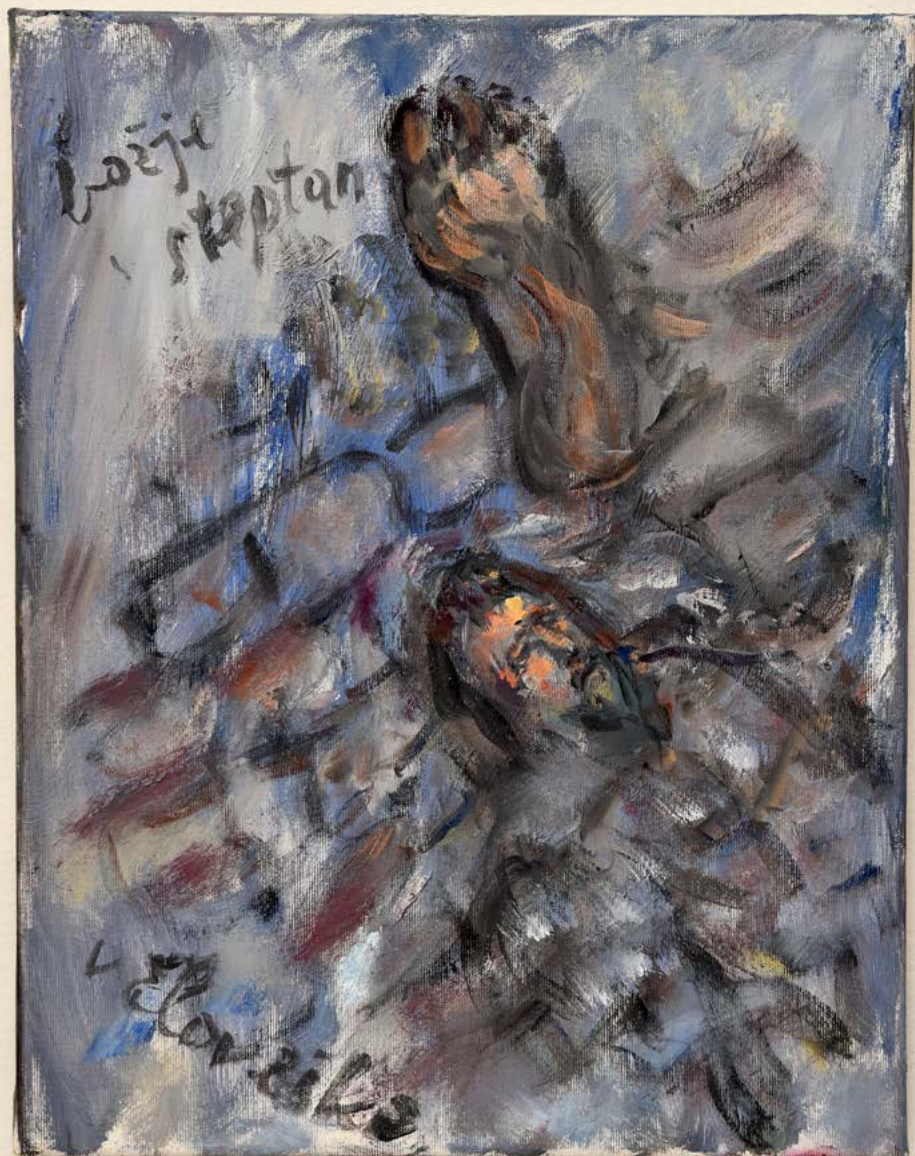
*Marija
j klicu,
k ja ni
še nkəl.
Zdej ga
ni vəč.
Zdej luč
na guri vəč
tiskat, k drug
lde speja.*

III.

*Se pr žvaley ni
dost drgač.
Se pr žvaley ni
nəč bol.
U vudnak
se j stegnu.
Pa j glava
zazjala.
Pa se j zlizu,
k ga j sosed
vən putegnu.
Pa j mat djala,
de ga u pu voda
še kdaj puslala.*

IV.

*Pridolge
sa žice,
pridolge
za klice,
pritanke
sa stene,
primejhne
sa hoste,
prinizke
sa gore,
priozke
sa grape,
priplitke
sa jame,
za kupline
sove,
za pasje
nusove.
Gluha j
pravica.
Draga j
risnica.
Draga j
biseda,
ostra kit
žaga.*

Jezus tretjič pade pod križem, Jošt Snoj, »Pasion«, olje na platnu, 2017–2018.

V.

*Guna nidela
sa ga vidl.
U Ritečah.
Pa u Guren vas.
Pa u Cingrob.
Na konc svita
ga j gnala žeja.
Trava j bla
postla,
nibo - meja.
Prigrd i biu,
de b misln
de j angl.
Privāč i smrdu,
de b mu
prste tajal.
Guna nidela
sa ga vidl.
Na cest i ližala
lpina krvava,
pa žindarji,
pa ringlšpil
z lučkam se j vrtu
ukol nāga,
kit za praznk.
Pa sa pukril.
Pa sa nalužil.
Pa sa udpilal.
Pa sma zakupal.
Pa sma se smijal,
gun k sma ga puznal:
»Puvuzil sa
nām turista,
pa le ni bla
pjača tista.«*

Veliki duhovnik, Jošt Snoj, »Pasijon«, olje na platnu, 2017–2018.

VI.

Teb mo bajta dal.
Ti s naš.
Teb mo traunk dal.
Ti s naš.
Teb mo gmajna dal.
Ti s naš.
Zate j pa
bəl mal ustal.
Pa b ti dal.
Kokr čəš.
Če vš naš.

VII.

En kəp kusti.

Ləh de j krava.
Ləh i vol.
Ləh i kən.
Ləh i svina.
Ləh i pes.
Ləh ni žvina.
Ləh de j kej
narobi reku.
Ləh de j dobu
metk u glava.
Križ prnəste!
Pa zastava!

Jezus pade prvič pod križem, Jošt Snoj, »Pasijon«, olje na platnu, 2017–2018.